

Nr 30

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Genom en den 25 mars 1955 dagtecknad proposition, nr 179, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen följande förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

2) förordning om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261), samt

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om utgivande av ersättning i vissa i propositionen berörda fall enligt grunderna i militärsättningsförordningen.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att vissa år 1950 omreglerade ersättningar till skadade värnpliktiga m. fl. förhöjes i samband med den omreglering av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m., varom förslag avgivits i propositionerna nr 156 och 158 till årets riksdag. De förhöjningar, som nu föreslås för de tidigare omreglerade militärsättningarna, berör skadade under 67 år med minst 30 % invaliditet samt efterlevande makar och

barn. För helinvalider innebär förslaget en förhöjning av utgående livräntor med ungefär 20 %. Övriga livräntetagare erhåller en proportionsvis än större förhöjning, vilket förhållande sammanhänger med den anpassning som skett till principerna för den föreslagna omregleringen av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m.

Vidare föreslås ändring i militärsättningsförordningen i syfte att ersättning, under närmare angivna förutsättningar, skall kunna utgå även i anledning av skador som inträffar under färder på fritid.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse.

1) Förslag
till
Förordning
om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring

Härigenom förordnas att 3, 4 och 8 §§ samt 9 § 2 mom. förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring¹, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad i andra stycket stadgas, utgöra

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad *nedan* i andra stycket *eller i 4 mom.* stadgas, utgöra

¹ Senaste lydelse av 3, 4, 8 och 9 §§, se 1953:257.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: *tio kronor 50 öre för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest tretton kronor 50 öre för dag;*

b) i annat fall: *nio kronor för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest tolv kronor för dag.*

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: *tretton kronor 50 öre för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller sextiosju år, samt därefter tio kronor 50 öre för dag;*

b) i annat fall: *tolv kronor för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller sextiosju år, samt därefter nio kronor för dag.*

Har livränta — — — — — månadsbelopps beräkning.

2 mom. Har den — — — — — för dag.

3 mom. Sjukhjälp eller — — — — — eller sjukpenning.

4 mom. *Skulle sjukhjälp eller sjukpenningen, beräknad enligt 1—3 mom., understiga det belopp, som vid tillämpning av bestämmelserna i 6 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261) skolat utgå såsom sjukpenning eller hempning jämte i förekommande fall barntillägg och vårdbidrag, därest den skadade hänförts till sjukpenningklass nr 9, förhöjes sjukhjälp eller sjukpenningen till sådant belopp.*

4 §.

Livränta till den skadade skall för månad räknat utgöra det belopp, som enligt följande tabell svarar mot graden av arbetsförmågans nedsättning (invaliditetsgraden) och den skadades ålder:

(Gällande lydelse)

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kronor	
	intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 25 år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt 67 år	från utgången av den månad, varunder den skadade fyllt 25 år, intill utgången av den månad, varunder han fyller 67 år
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	50	50
25	65	65
30	85	90
33 1/3	95	105
35	100	110
40	120	135
45	140	155
50	160	180
55	180	205
60	200	230
65	220	255
66 2/3	230	265
70	240	280
75	260	310
80	280	340
85	300	370
90	320	400
100	360	460

(Föreslagen lydelse)

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kronor	
	intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 67 år	därefter
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	50	50
25	65	65
30	130	85
33 1/3	150	95
35	160	100
40	190	120
45	220	140
50	250	160
55	280	180
60	310	200
65	340	220
66 2/3	350	230
70	370	240
75	400	260
80	430	280
85	460	300
90	490	320
100	550	360

Svarar invaliditetsgraden — — — — — högre invaliditetsgrad.

Medför kroppsskadan förlust av arbetsförmågan och tillika behov av särskild vård som ej avses i 2 §, förhöjes livräntans ovan angivna belopp under den tid förhållandet varar med vårdbidrag, bestämt med hänsyn till vårdbehovets omfattning, dock högst etthundrafemtio kronor för månad räknat.

Är den skadade till följd av skadan under längre tid ur stånd att reda sig själv, förhöjes livräntans ovan angivna belopp under tiden med vårdbidrag, varvid bestämmelserna i 17 § lagen om yrkesskadeförsäkring skola äga motsvarande tillämpning.

På därom — — — — — gällande beräkningsgrunder.

8 §.

Livränta, som tillkommer den skadades änka, skall utgöra etthundrafemtio kronor för månad räknat och

Livränta, som tillkommer den skadades änka, skall intill utgången av den månad, varunder hon fyller

(Gällande lydelse)

livränta till varje därtill berättigat barn eller adoptivbarn *sjuttiofem* kronor för månad räknat. Livräntornas sammanlagda belopp för varje månad må dock icke överstiga *trehundra sjuttiofem* kronor. Erforderliga nedsättningar skola ske i förhållande till vad på varje livräntetagare belöper.

Livränta enligt — — — — — sexton år.

Livränta till — — — — — gällande beräkningsgrunder.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av *fyratusen* kronor.

(Föreslagen lydelse)

sextiosju år, utgöra *tvåhundra kronor samt därefter etthundrafemtio* kronor för månad räknat och livränta till varje därtill berättigat barn eller adoptivbarn *etthundra* kronor för månad räknat. Livräntornas sammanlagda belopp för varje månad må dock icke överstiga *femhundra* kronor. Erforderliga nedsättningar skola ske i förhållande till vad på varje livräntetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av *sjutuse tvåhundra* kronor.

9 §.

2 mom. Har i anledning av skadan erkänd sjukkasse till den skadade utgivit sjukpenning, som enligt kassans stadgar ej må utgå samtidigt med ersättning enligt denna förordning, skall vid utgivande till den skadade av sjukhjälp eller sjukpenning, som enligt denna förordning tillkommer honom för samma tid, på begäran av kassan göras avdrag för vad kassan utgivit och det avdragna beloppet utbetalas till kassan.

Från ersättning, som belöper å tid för vilken ersättningstagaren åtnjuter folkpension eller bidrag enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn eller lagen om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn, skall på be-

2 mom. Vad i 11 § 2 mom. militärsättningsförordningen sägs om avdrag för ersättning från allmän sjukkasse eller för folkpension eller för bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn eller lagen samma dag (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn skall äga motsvarande tillämpning å ersättning, som bestämts enligt denna förordning.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

gäran av pensionsstyrelsen göras avdrag om och i den mån ersättningen skolat föranleda minskning av pensionen eller bidraget; och skall avdraget belopp utbetalas till pensionsstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

**2) Förslag
till
Förordning
om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen
den 2 juni 1950 (nr 261)**

Härigenom förordnas, att 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 i dess lydelse enligt förordningen den 22 maj 1953 (nr 256) om ändrad lydelse av nämnda paragraf skall — förutom beträffande ersättning, som för tiden efter den 30 juni 1953 utgives i anledning av skada som inträffat efter den 31 december 1950 — äga tillämpning beträffande ersättning, som för tiden efter den 31 december 1955 utgives i anledning av skada som inträffat under tiden den 1 januari 1949—den 31 december 1950.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

3) Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 2 § militärsättningsförordningen
den 2 juni 1950 (nr 261)

Härigenom förordnas, att 2 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Militärtjänstgöring anses hava varit för handen icke blott då vederbörande deltagit i sådan tjänstgöring utan även under tid,

då han — — — — — fritid, samt

då han färdats till eller från tjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i nära samband antingen med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet.

då han färdats till eller från tjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i nära samband antingen med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet; och skall i fråga om färd till eller från tjänstgöringen med permission likställas fritid, varunder vederbörande ägt rätt att utan särskilt tillstånd vistas utom tjänstgöringsorten.

Med militärtjänstgöring — — — eller prövning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då den enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning beträffande skador, som inträffa efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av 2 §, se 1954:460.

Höjning av vissa äldre militärsättningar

Inledning

Genom förordning den 4 juni 1954 (nr 460) har militärsättningsförordningen anpassats efter lagen om yrkesskadeförsäkring. Den nya lydelsen trädde i kraft den 1 januari 1955 samtidigt med nämnda lag och äger tillämpning å skadefall, som inträffat efter ikraftträdandet. Vid nyinträffade skadefall gäller sålunda enligt militärsättningsförordningen i huvudsak samma grunder för ersättningarnas beräkning som enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Minimibeloppet vid beräkning av den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga m. fl. är enligt förordningens nya lydelse 5 000 kronor.

Flertalet av de ersättningar, som alltjämt utgår enligt de äldre militärsättningsförordningarna — av år 1909 och 1927 — bestämmes sedan den 1 juli 1950 enligt grunder vilka stadgats i *förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring* (nr 262; ändr. genom SFS 1953: 257).

Genom propositionen nr 156 till årets riksdag har Kungl. Maj:t avgivit förslag till lag angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Förslaget innebär i huvudsak, att ersättningar, som utgår på grund av äldre skadefall, höjes med hänsyn till löneutvecklingen och att de i huvudsak anpassas efter beräkningsgrunderna i lagen om yrkesskadeförsäkring. I anslutning till nämnda proposition har Kungl. Maj:t genom propositionen nr 158 framlagt förslag till bl. a. förordning angående omreglering av vissa ersättningar av statsmedel i anledning av olycksfall i arbete m. m. Vissa ersättningar, som utgår på grund av skador, ådragna under militärtjänstgöring, omfattas av sistnämnda omregleringsförslag. Så är emellertid ej förhållandet med flertalet av de äldre militärsättningsfallen, vilka redan tidigare blivit omreglerade. I skrivelse den 14 februari 1955 har riksförsäkringsanstalten avgivit förslag syftande till höjning av dessa tidigare omreglerade ersättningar och anpassning av dem efter de principer som nu kommit till uttryck i det genom propositionen nr 156 framlagda omregleringsförslaget. I samband med behandlingen av anstaltens förslag upptages i propositionen ett spörsmål om minimibeloppet av den årliga arbetsförtjänst som skall läggas till grund för bestämmande av ersättning till vissa skadade värnpliktiga m. fl.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Torsten Nilsson, framhåller att omregleringen av de på grund av olycksfall i arbete m. m. utgående ersättningarna aktualiserat frågan om en omprövning av

grunderna för de år 1950 omreglerade militärsättningarna samt anför i detta sammanhang följande.

»Vad man i detta sammanhang närmast har att taga ställning till är frågan om den metod enligt vilken de tidigare omreglerade militärsättningarna bör anpassas efter den aktuella omregleringen av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. I detta avseende må framhållas, att ifrågavarande militärsättningar redan blivit omreglerade enligt grunder, som av särskilda skäl kunnat göras enhetliga och tämligen enkla. Sålunda är beloppen av omreglerade livräntor vid de olika förekommande invaliditetsgraderna direkt angivna i en tabell. Såsom riksförsäkringsanstalten anfört torde några skäl ej föreligga att frångå denna metod. Anpassningen till de nya beräkningsgrunderna bör alltså ske genom justering av tabellen och genom förhöjning i erforderlig utsträckning av ersättningsbelopp som ej omfattas av tabellen.

Beträffande den ersättningsnivå till vilken de omreglerade militärsättningarna bör uppräknas bör tagas i betraktande, att livränta till helinvalid i åldrarna 25—66 år nu ungefär motsvarar vad som i nya skadefall utgår vid en årlig arbetsförtjänst av 6 000 kronor och att såsom normerande ny medelarbetsförtjänst vid den föreslagna omregleringen av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. valts beloppet 6 600 kronor. Vidare har riksförsäkringsanstalten meddelat, att i det övervägande antalet av militärskadefallen från år 1954 den årliga arbetsförtjänsten uppgått till eller överstigit det högsta belopp som kunnat tagas i beräkning eller, i fråga om livränta, 7 200 kronor. I fråga om skadefall efter 1954, för vilka motsvarande maximibelopp är 15 000 kronor, kommer medelarbetsförtjänsten sannolikt att icke oväsentligt överstiga 7 200 kronor. Riksförsäkringsanstalten har nu föreslagit, att de omreglerade militärsättningarna uppräknas så, att de motsvarar ersättning i nya skadefall vid en årlig arbetsförtjänst å sistnämnda belopp. Härigenom förhöjes det sedan den 1 juli 1953 gällande beloppet av livränta till helinvalid i åldrarna 25—66 år med ungefär 20 %. För övriga invalider under 67 år med minst 30 procents invaliditet samt för änkor under 67 år och för barn blir förhöjningen enligt anstaltens förslag än större. Detta är en följd av att för närvarande ersättningarna till invalider med hög invaliditet är proportionsvis gynnsammare enligt 1950 års omregleringsförordning än enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Jag ansluter mig till anstaltens förslag.»

Beträffande vissa nu utgående ersättningsfyllnader anför departementschefen:

»Vid tillkomsten av 1950 års omregleringsförordning infördes som en övergångsanordning s. k. ersättningsfyllnader i syfte att förhindra ersättningsminskning genom det samtidiga bortfallandet av familjebidrag som ersättningsform vid sidan av militärsättningen. — — — — Enligt

vad jag inhämtat utgives ersättningsfyllnad alltjämt i omkring 200 fall, därav i ungefär halva antalet fall till ersättningsberättigade efterlevande.

Om de nu föreslagna förhöjningarna av ersättningar enligt 1950 års omregleringsförförordning genomföres, torde behovet av ifrågavarande ersättningsfyllnader bli mindre. Emellertid kommer i en del fall viss utfyllnad alltjämt att erfordras för att minskning av de sammanlagda förmånerna ej skall ske. I ytterligare en del fall skulle beloppet av förmånerna bli oförändrat och ersättningstagarna sålunda gå miste om varje förbättring, om ersättningsfyllnaderna slopades i samband med förhöjningarna. Detta vore ej tillfredsställande. Jag är därför ej beredd att föreslå, att ersättningsfyllnaderna helt borttages. Dock synes den hittillsvarande nära anslutningen till familjebidragsbestämmelserna icke böra bibehållas för framtiden vid bestämmande av ersättningsfyllnad. Då enligt sakens natur förhållandena i de alltjämt kvarstående fall då ersättningsfyllnad utgår är skiftande, torde friare provningsregler, som tillvaratar möjligheterna till fortsatt avveckling av systemet med ersättningsfyllnader, ligga närmast till hands. Därest de föreslagna förhöjningarna av militärsättningarna enligt omregleringsförförordningen beslutes, torde sålunda Kungl. Maj:t böra äga meddela nya föreskrifter om ersättningsfyllnad.»

Till motivering för det i propositionen framlagda förslaget till förordning om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförförordningen anför departementschefen:

»De ersättningar jämlikt 1927 års militärsättningsförförordning, på vilka 1950 års omregleringsförförordning icke äger tillämpning, utgår i stort sett enligt grunderna i olycksfallsförsäkringslagen. Detsamma gäller ersättningar jämlikt 1950 års militärsättningsförförordning i anledning av skadefall inträffade före år 1955. Spörsmålet om dessa ersättnings omreglering har upptagits till behandling i propositionen nr 158. En särskild fråga rörande vissa ersättningar enligt 1950 års militärsättningsförförordning vill jag dock här upptaga till behandling.

Såsom tidigare nämnts innehåller militärsättningsförförordningen ett stadgande (9 §), enligt vilket den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga m. fl. icke får beräknas under ett angivet belopp. Detta minimibelopp var ursprungligen 3 600 kronor men höjdes fr. o. m. den 1 juli 1953 till 4 800 kronor. Fr. o. m. den 1 januari 1955 är det höjt till 5 000 kronor. Sistnämnda belopp äger tillämpning endast på skadefall, som inträffat efter höjningen. Höjningen till 4 800 kronor däremot äger enligt övergångsbestämmelserna (SFS 1953: 256) tillämpning beträffande ersättning, som för tiden efter den 1 juli 1953 utgives i anledning av skada, som inträffat efter den 31 december 1950. Minimibeloppet 3 600 kronor gäller alltjämt för skador, på vilka 1950 års militärsättningsförförordning äger tillämpning och som inträffat under tid före 1951 (under sista halvåret 1950 i fråga om värnpliktiga samt under 1949 och 1950 i fråga om vissa andra); detta

sammanhänger med att de nuvarande ersättningstilläggen utgår å ersättning i anledning av skadefall inträffade t. o. m. år 1950 men ej senare.

Den förut omnämnda propositionen nr 158 innefattar förslag om avskaffande av ifrågavarande ersättningstillägg och genomförande av en omreglering, som baseras på individuellt beräknade arbetsförtjänster. Det synes då rimligt, att det fr. o. m. den 1 juli 1953 införda minimibeloppet, 4 800 kronor, skall gälla även skadefall inträffade före 1951, i vad avser ersättning för tid efter den tidpunkt då ersättningstilläggen avlöses av den i nyssnämnda proposition föreslagna omregleringen. En särskild förordning härom torde böra utfärdas.»

Beträffande de kostnadsökningar förslagen kan väntas medföra anför departementschefen:

»Någon säker beräkning av den kostnadsökning som de föreslagna förhöjningarna av äldre militärersättningar föranleder har ej kunnat göras. Riksförsäkringsanstalten har uppskattat kostnadsökningen till c:a 2 500 000 kronor för år. Härifrån bör avdragas det belopp, varmed kostnaderna för de s. k. ersättningsfyllnaderna kan väntas minska. För närvarande draga dessa en kostnad av omkring 300 000 kronor för år, vilket belopp torde nedgå till högst hälften. Då den av ersättningsförhöjningarna föranledda kostnaden hänför sig till äldre skadefall kommer den att successivt nedgå.

I propositionen nr 110 till årets riksdag har slutligt äskande för nästkommande budgetår framlagts beträffande anslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Därvid har den kostnadsökning, som det nu föreliggande förslaget kan väntas medföra, blivit beaktad.»

**Speciell motivering beträffande förslaget till ändring
i 1950 års omregleringsförordning**

I propositionen anföres beträffande nedannämnda paragrafer:

3 §.

De förmåner i form av sjukpenning (sjukhjälp) som utgår enligt denna paragraf i dess nu gällande lydelse överstiger i flertalet fall vad som — vid en årlig arbetsförtjänst å 7 200 kronor — skulle utgå enligt de nya, till sjukförsäkringslagen anpassade sjukpenningsreglerna i yrkesskadeförsäkringslagen och militärersättningsförordningen. Då någon försämring av ifrågavarande förmåner uppenbarligen ej bör äga rum, har därför de nuvarande bestämmelserna i 3 § ansetts böra i huvudsak bibehållas. För sådana fall, där de nya reglerna skulle bli förmånligare, har dock i ett nytt moment, 4 mom., införts en bestämmelse om att sjukpenningen i förekommande fall skall förhöjas till det belopp, som skulle utgått vid tillämpning av de nya reglerna. Därvid skall bl. a. hänsyn tagas till att sjukpenning enligt dessa kan förhöjas med vårdbidrag.

Enligt de hittillsvarande reglerna i omregleringsförordningen har skadad före 25 och efter 67 års ålder erhållit lägre sjukpenningbelopp än under mellanliggande tid. Gränsen vid fyllda 25 år saknar motsvarighet i det genom propositionen nr 156 framlagda förslaget till omregleringslag. För övrigt torde denna gräns ej längre ha någon nämnvärd betydelse i omregleringsförordningen, eftersom denna icke är tillämplig på skadefall, som inträffat efter den 30 juni 1950, och flertalet ersättningstagare, som ursprungligen tillhört åldersgruppen under 25 år, efter hand uppnått denna ålder. I anledning härav har gränsen vid 25 år borttagits.

4 §.

I denna paragraf, där tabellen för invalidlivräntor är intagen, har liksom i föregående paragraf gränsen vid 25 år borttagits.

Tabellbeloppen har justerats i enlighet med vad tidigare — — — anförts angående höjning av ersättningsnivån och anpassning till beräkningsgrunderna i förslaget till omregleringslag. Resultatet härav har blivit en höjning av livräntebeloppen till invalider under 67 år med minst 30 procents invaliditet. I dessa fall svarar de nya beloppen mot vad som skolat utgå enligt den s. k. $11/12$ -regeln vid en årsförtjänst av 7 200 kronor. I övriga fall föranleder förslaget till omregleringslag ej någon höjning av livräntebeloppen enligt paragrafens gällande lydelse.

Fjärde stycket, som innehåller stadgande om vårdbidrag åt hjälplösa invalider, har utformats såsom en hänvisning till motsvarande bestämmelse i yrkesskadeförsäkringslagen.

9 §.

1 mom. i denna paragraf innehåller sedan 1953 års ändring av omregleringsförordningen ett stadgande, enligt vilket den ersättningsberättigade är skyldig att vidkännas avdrag å ersättningen för understöd, skadestånd eller med skadestånd jämförlig förmån i den mån Konungen därom förordnar. Dylikt förordnande har utfärdats i kungörelse den 30 juni 1953 (nr 510). Stadgandet har här bibehållits. Kungl. Maj:t torde böra äga att utfärda nya föreskrifter i förevarande avseende så att erforderlig överensstämmelse uppnås med vad som kommer att gälla omreglerade ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m.

2 mom., som innehåller regler om återbäring i vissa fall till sjukkassa och till pensionsstyrelsen, har utformats i överensstämmelse med andra stycket i 12 § förslaget till omregleringslag.

Fråga om militärsättningsförordningens tillämplighet vid färder under fritid

Inledning

Beträffande ersättningsrätt vid skada, som inträffat under färd till eller från militärtjänstgöring, infördes år 1944 i då gällande militärsättnings-

förordning ett stadgande, som överfördes till 1950 års militärsättningsförordning och i oförändrat skick gällde till den 1 januari 1955. Enligt stadgandet förelåg ersättningsrätt bl. a. vid skada, som inträffat under färd till eller från tjänstgöringen där färden föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet.

Enligt utslag som meddelats av försäkringsrådet — högsta instans i ärenden av förevarande slag — har stadgandet ansetts tillämpligt endast i fråga om färder i samband med särskilt beviljad ledighet.

På grund av bestämmelser, som under tiden för nyssnämnda stadgandes giltighetstid utfärdats rörande manskaps fritid, har en faktisk inskränkning i ersättningsrätten enligt militärsättningsförordningen kommit att ske. Då stadgandet utformades, erfordrades för de värnpliktiga särskilt tillstånd — permission — för vistelse utom tjänstgöringsorten, t. ex. över en veckohelg, men så är i allmänhet ej längre fallet. Vid utvidgningen av manskapets rätt att välja vistelseort under fritid har givetvis någon inskränkning av rätten till skadeersättning icke varit avsedd. Chefen för försvarsstaben har nu gjort framställning om sådan författningsändring, att ersättningsrätten vid färdsador återställes till den tidigare omfattningen.

Över framställningen har utlåtanden avgivits av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet.

I sammanhanget må nämnas att det ovan nämnda kravet, att färden skulle ha stått i »omedelbart samband» med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet, i 1950 års militärsättningsförordning vid anpassningen år 1954 till den nya lagen om yrkesskadeförsäkring utbyttes mot ett krav på »nära samband».

Departementschefen

Departementschefen uttalar till en början att såvitt framgår av försäkringsrådets yttrande torde ändringen i författningstexten av kravet på »omedelbart samband» till ett krav på »nära samband» icke vara tillfyllest för att tillgodose syftet med chefens för försvarsstaben framställning.

I fortsättningen anför departementschefen:

»Härvid är att märka, att ifrågakvarande stadgande i militärsättningsförordningen med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1955 erhållit ändrad lydelse, som går i riktning mot utvidgad ersättningsrätt. Såvitt framgår av försäkringsrådets yttrande torde emellertid nämnda ändring icke vara tillfyllest för att tillgodose syftet med föreliggande framställning.

I likhet med chefen för försvarsstaben och hörda remissinstanser finner jag, att de personalkategorier, som omfattas av militärsättningsförordningen, under vissa färder på fritid bör vara tillförsäkrade ersättningsrätt enligt förordningen. Olika meningar har rått om hur långt ersättningsrätten i detta avseende bör utsträckas. Själv finner jag övervägande skäl

tala för att ersättningsrätten huvudsakligen får samma omfattning som den hade innan de nuvarande bestämmelserna om manskapets fritid tillkom. Ersättning i anledning av skador inträffade under färd på fritid bör utgå under samma förutsättningar som gäller för färd under särskilt beviljad ledighet. På grund härav föreslår jag att ifrågavarande stadgande i militärsättningsförordningen kompletteras med en bestämmelse om att med permission skall likställas sådan fritid under vilken vederbörande äger rätt att utan särskilt tillstånd vistas utom tjänstgöringsorten. Ändringen torde böra träda i kraft så snart förordning därom utfärdats och få tillämpning å skador, som inträffa efter ikraftträdandet.

Vad åter angår dessförinnan inträffade skadefall, i vilka ersättning icke kunnat tillerkännas på grund av de nytillkomna fritidsbestämmelserna, synes möjlighet böra öppnas för ersättning i särskild ordning. I likhet med vad som skedde år 1946 — i ett motsvarande sammanhang — torde dock av administrativa skäl rätten till retroaktiv ersättning böra begränsas. Förslagsvis kan begränsningen nu ske på så sätt att ersättning ej utgives för tid före den 1 januari 1955. Jag föreslår sålunda, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att förordna om utgivande av ersättning i berörda fall enligt grunderna i militärsättningsförordningen. Jag förutsätter, att beslutanderätten överlämnas till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten.»

Utskottet

Genom beslut vid fjolårets riksdag anpassades militärsättningsförordningen efter den vid samma riksdag antagna nya lagen om yrkesskadeförsäkring. Den nya lydelsen av militärsättningsförordningen trädde i kraft den 1 januari 1955 samtidigt med yrkesskadeförsäkringslagen och äger tillämpning på skadefall, som inträffat efter ikraftträdandet. Vid nyinträffade skadefall gäller sålunda enligt militärsättningsförordningen i huvudsak samma grunder för beräkningen av utgående ersättningar som enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

I propositionerna 156 och 158 till årets riksdag har framlagts förslag till omreglering av äldre ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. Förslaget innebär i huvudsak att ersättningar, som utgår på grund av äldre skadefall, höjes med hänsyn till löneutvecklingen och att ersättningarna i huvudsak anpassas efter beräkningsgrunderna i lagen om yrkesskadeförsäkring. Vissa ersättningar som utgår på grund av skador, ådragna under militärtjänstgöring, omfattas av omregleringsförslagen i nämnda propositioner. Så är emellertid ej fallet med flertalet av de äldre militärsättningsfallen, vilka redan tidigare blivit omreglerade, nämligen enligt grunder som stadgats i förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänst-

göring. Dessa omreglerade ersättningar, som tidigare alltefter tiden för skadans inträffande och andra omständigheter utgått enligt varierande bestämmelser och med olika belopp, har genom regleringen år 1950 i stort sett blivit enhetliga.

Omregleringsförslagen i de förut nämnda propositionerna 156 och 158 aktualiserar frågan om en omprövning av grunderna även för de år 1950 omreglerade militärsättningarna, och i nu förevarande proposition föreslås en anpassning jämväl av dessa ersättningar till löneutvecklingen och till beräkningsgrunderna i yrkesskadeförsäkringslagen och i militärsättningsförordningen i dess lydelse efter den 1 januari 1955. Utskottet hälsar med tillfredsställelse att en sådan förbättring av ersättningarna genomföres även i de äldre militärsättningsfallen.

I förevarande proposition har vid anpassningen till de nya grunderna valts en annan metod än i propositionerna 156 och 158. Man har nämligen i de nu ifrågavarande militärsättningsfallen bibehållit den metod som använts redan vid den år 1950 genomförda omregleringen. Beloppen av omreglerade livräntor är sålunda vid de olika förekommande invaliditetsgraderna direkt angivna i en tabell. I propositionerna 156 och 158 — där man i motsats till vad som är fallet beträffande nu ifrågavarande militärsättningsfall har att anpassa ersättningarnas storlek bl. a. efter den skadades faktiska arbetsförtjänst för år — har använts en metod med uppräknings efter en för olika år angiven medelarbetsförtjänst. Utskottet finner den för de nu ifrågavarande fallen valda metoden ändamålsenlig för dessa och tillstyrker att anpassningen sker genom en justering av förenämnda tabell och genom förhöjning i erforderlig utsträckning av ersättningsbelopp som ej omfattas av tabellen.

Livränta till helinvalid utgår enligt 1950 års omregleringsförordning nu med belopp som i nya skadefall ungefär motsvarar en årlig arbetsförtjänst av 6 000 kronor. Vid omregleringen av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. har såsom normerande ny medelarbetsförtjänst valts ett belopp av 6 600 kronor. Efter vissa beräkningar av riksförsäkringsanstalten rörande den verkliga medelarbetsförtjänsten i nuvarande löneläge för män i värnpliktsåldern har i förevarande proposition föreslagits en sådan uppräknings av militärsättningarna att de kommer att motsvara ersättning i nya skadefall vid en årlig arbetsförtjänst å ett belopp om 7 200 kronor. Utskottet finner den valda ersättningsnivån lämplig och förordar att ersättningarna uppräknas i enlighet med förslaget.

Departementschefen har erinrat om att i omkring 200 fall allttjämt — utöver de omreglerade militärsättningarna — utgives s. k. ersättningsfyllnader i syfte att förhindra att före år 1950 utgående ersättning, inklusive vissa familjebidrag som slopades vid 1950 års omreglering, minskas. Såsom departementschefen framhållit torde dessa ersättningsfyllnader — ehuru behovet av desamma torde minskas vid ett genomförande av den nu

föreslagna uppräknigen — icke böra helt borttagas. Utskottet ansluter sig till departementschefens tanke, att möjligheterna till fortsatt avveckling av ersättningsfyllnaderna bör beaktas och att friare prövningsregler nu torde kunna införas samt att Kungl. Maj:t därför torde böra äga meddela nya föreskrifter om ersättningsfyllnader.

I förordningen om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen föreslås — beträffande ersättningsfall, som avses bli omreglerade genom den förut nämnda propositionen 158 — att det fr. o. m. den 1 juli 1953 införda minimibeloppet för beräkning av den skadades årliga arbetsförtjänst, 4 800 kronor, skall gälla även vissa äldre skadefall. Detta sammanhänger med att i propositionen 158 föreslås att vissa ersättningstillägg skall avskaffas och att omregleringen skall baseras på individuellt beräknade arbetsförtjänster. Utskottet finner i likhet med departementschefen rimligt, att i de nu ifrågavarande fallen skall gälla samma minimibelopp, 4 800 kronor, som redan genomförts för de fall där ersättningstillägg ej nu utgår. Utskottet tillstyrker alltså förslaget härom.

I övrigt har förslaget till omreglering av de militärsättningar, som behandlas i förevarande proposition, icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt yttrande.

I propositionen behandlas även en från omregleringen fristående fråga, nämligen om militärsättningsförordningens tillämplighet vid färder under fritid. På sätt som ovan i utlåtandet närmare anges har en — icke avsedd — inskränkning av rätten till skadeersättning vid olycksfall under färd enligt rådande praxis blivit en följd av ändrade bestämmelser om den militära personalens rätt att under fritid vistas utom tjänstgöringsorten. I likhet med departementschefen anser utskottet att ersättningsrätten bör ha huvudsakligen samma omfattning som den hade innan de nuvarande bestämmelserna om manskapets fritid tillkom. Ersättning i anledning av skador inträffade under färd på fritid bör, såsom departementschefen uttalat, utgå under samma förutsättningar som gäller för färd under särskilt beviljad ledighet. Utskottet tillstyrker den föreslagna författningsändringen.

Den nya lydelsen av nu ifrågavarande stadgande avses skola äga tillämpning beträffande skador, som inträffar efter det ändringen trätt i kraft. Emellertid föreslås, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om utgivande av ersättning i sådana före ikraftträdandet inträffade fall, i vilka ersättning icke kunnat tillerkännas på grund av de nytillkomna fritidsbestämmelserna. Departementschefen uttalar, att rätten till retroaktiv ersättning av administrativa skäl dock torde böra begränsas, förslagsvis på sådant sätt att ersättning ej utgives för tid före den 1 januari 1955. Utskottet godtar förslaget och tillstyrker således, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till förevarande proposition, nr 179, måtte

dels för sin del antaga de genom propositionen framlagda förslagen till

1) förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

2) förordning om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261), samt

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

dels ock giva Kungl. Maj:t de bemyndiganden varom i propositionen hemställts.

Stockholm den 10 maj 1955

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Magnusson, Grönkvist, fru Hamrin-Thorell, herrar Alvar Andersson och Alexanderson;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Tobo, fru Johansson i Norrköping, herr Nilsson i Göteborg, fru Sandström, herrar Lundberg, Carlsson i Bakeröd, Johansson i Södertälje och fröken Wetterström.
